

Motion

1978/79:2549

av Nils Hörberg

med anledning av propositionen 1978/79:202 om avgiftsuttaget till försäkringen för tilläggspension och arbetsskadeförsäkringen under åren 1980–1984, m. m.

ORÄTTVISOR I SOCIALLAGSTIFTNINGEN

1. Aktuella propositioner

I propositionen 1978/79:202 tar statsrådet bl. a. upp frågan om större rättvisa åt konstnärer och andra som uppbär vissa statliga, beskattade bidrag. I fortsättningen skall dessa bidrag räknas såsom pensionsgrundande inkomst inom ramen för den allmänna försäkringen. Den som betalar ut sådana bidrag skall bli skyldig att också betala de avgifter som erfordras till bl. a. socialförsäkringen.

Även dagpenningen som utgår till frivilliga inom försvaret föreslås att på liknande sätt bli pensionsgrundande.

En annan orättvisa, som länge varit uppenbar när det gäller för arbetsgivare att erlägga avgifter till socialförsäkringen, rättas till. Den inkomstförmån som utgått i form av fri bil blir i fortsättningen beaktad såsom pensionsgrundande inkomst inom den allmänna försäkringen.

I propositionen 1978/79:168 tar socialministern upp frågan om förbättringar av föräldraförsäkringen m. m. Syftet med propositionen är bl. a. att åstadkomma rättvis föräldrapenning vid flerbarnsfödelse. Vidare jämföras föräldrarna när det gäller rätten till föräldrapenning på så vis att fadern föreslås få en självständig rätt till ersättning för ledigheten på tio dagar i samband med barnets födelse.

I propositionen 1978/79:175 tar arbetsmarknadsministern upp problemet med jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Enligt propositionen skall jämställdhetslagen gälla för alla slags anställningar i offentlig eller privat tjänst. Lagreglerna upptar bl. a. förbud mot könsdiskriminering. En arbetsgivare förbjuds i lagtexten att direkt eller indirekt missgynna en arbetstagare eller arbetssökande på grund av hans eller hennes kön. Andra diskrimineringsfall som berörs i lagtexten är tillämpning av sämre anställningsvillkor på grund av den anställdes kön. – En arbetsgivare som bryter mot könsdiskrimineringsförbudet kan dömas till skadestånd. En arbetsgivare som inte vidtar nödvändiga aktiva jämställdhetsåtgärder kan föreläggas vid vite att fullgöra sin skyldighet osv.

SAMTLIGA OVANNÄMNDNA TRE PROPOSITIONER HAR BL. A. DET GEMENSAMMA SYFTET ATT RÄTTA TILL ORÄTTVISOR NÄR

DET GÄLLER JÄMSTÄLLDHETEN INOM SOCIALLAGSTIFTNINGEN ELLER I SAMHÄLLET ÖVER HUVUD TAGET.

2. Bristande jämställdhet inom folkpensioneringen

Folkpensionssystemet (afp) är en reform som sakta vuxit fram alltifrån de första riksdagsbesluten vid tiden för första världskriget. Vid den tiden betraktades kvinnan från ekonomisk synpunkt närmast såsom ett bihang till mannen. Det var därför inte nödvändigt att kvinnans folkpension skulle vara lika stor som mannens. De gifta skulle kunna klara sig med lägre pension genom de förmåner som samboendet innebar.

Fortfarande har gifta och ensamstående folkpensionärer olika folkpension trots att senare sociala reformer alla har inriktats på likställdhet mellan könen och likställdhet oberoende av civilstånd.

Ensamstående folkpensionär har 95 % medan en gift har 77,5 % av basbeloppet i pension. Skillnaden är således 17,5 procentenheter. I takt med att basbeloppet stiger blir skillnaden i kronor allt större och är med dagens basbelopp ca 2 300 kr. per år och individ.

Ett exempel kan belysa orättvisan. Tre syskon ärver en tvåfamiljsvilla. En broder med maka bebor bottenvåningen och två ogifta systrar flyttar in i övervåningen. Lägenheterna är lika stora, och kostnaden för huset delas lika mellan de båda hushållen. Samtliga fyra är folkpensionärer. Ingen av dem har arbetsinkomst eller annan pension.

DE TVÅ SAMMANBOENDE SYSTRARNA I ÖVERVÅNINGEN HAR NÄSTAN 4 600 KR. MERA I FOLKPENSION PER ÅR ÄN MAKARNA I BOTTENVÅNINGEN. DÄRTILL KOMMER ATT DETTA BELOPP ÄR SKATTEFRITT.

3. Finansiering av afp-reform

Om hela ovannämnda pensionsorättvisa skulle avvecklas på en gång, skulle det kosta brutto mellan 1 och 1,5 miljarder kronor per år. Gissningsvis kan en tredjedel beräknas återgå till stat och kommun i form av inkomstskatter för sådana folkpensionärer som utöver afp har annan inkomst.

Det skulle ställa sig svårt att i dagens ekonomiska läge i ett steg avveckla hela orättvisan. En avvecklingsplan bör därför upprättas för de närmaste åren. Ett förslag härvid kan vara att avveckla differensen 17,5 procentenheter under 7 år, dvs. med 2,5 procentenheter per år. Årskostnadsökningen för afp skulle då bli brutto 140 å 200 milj. kr.

En konsumtionsförbättring för folkpensionärer enligt ovan kan lämpligen betalas av skatt på annan konsumtion, främst överflödsbetonad sådan. I maj 1977 höjdes senast alkoholdrycksbeskattningen – då med inte mindre än 18 %, vilket beräknades ge ca 750 milj. kr. per år.

Om en plan uppgörs för avveckling av pensionsorättvisan inom afp, skulle en årlig skattehöjning med ca 4 % för alkoholdryckerna ge ungefär det belopp som erfordras för finansieringen. Totalt skulle denna extra höjning för afp-finansieringen medföra att alkoholbeskattningen efter sju år höjts med ca 28 %, vilket bör jämföras med storleken av den engångshöjning med 18 % som skedde 1977. En del av alkoholdrycksbeskattningen kan i detta sammanhang ersättas av en höjning av tobaksskatten, om det skulle verka mera tilltalande.

4. Konstateranden

Man kan konstatera beträffande orättvisan inom afp:

1. att ingen i dagens läge skulle reflektera över att införa en social reform med en sådan orättvisa inbyggd.

2. att det här rör sig ICKE om en ny social reform utan om ett tillrättande av en orättvisa i ett befintligt pensionssystem.

3. att det finns en berättigad irritation ute i pensionärskretsar över orättvisan.

4. att det med en finansiering via alkoholdrycks- och ev. tobaksbeskattningen vore möjligt att på ett tilltalande sätt genomföra en successiv reform.

5. Hemställan

Med hänvisning till vad ovan i korthet anförts hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en plan för avveckling av orättvisan inom afp mellan gift och ensamstående pensionär och förslag till lämplig finansiering av en sådan avveckling.

Stockholm den 17 april 1979

NILS HÖRBERG (fp)

